

European Monitoring Centre
for Drugs and Drug Addiction

Короткий огляд інформаційного звіту EMCDDA за результатами аналізу ринкових тенденцій

Вересень 2020 р.

Вплив COVID-19 на ринки нелегального обігу наркотиків, вживання наркотиків, негативні наслідки споживання й заходи боротьби зі вживанням наркотиків у східних країнах Європейської політики сусідства

Ситуація навколо пандемії COVID-19 і заходів для боротьби з нею продовжує швидко змінюватись. Регулярні новини надаються Європейським центром із профілактики й контролю захворюваності ([European Centre for Disease Prevention and Control](#)) та Всесвітньою Організацією охорони здоров'я ([World Health Organization](#)). Крім того, в більшості країн випускаються настанови державних органів охорони здоров'я. Європейський моніторинговий центр з наркотиків і наркотичної залежності (EMCDDA) створив інформаційний вузол [COVID-19 resource hub](#), де представлені найновіші матеріали за темами, пов'язаними з наркотиками й COVID-19.

Починаючи з 2019 року, EMCDDA розширив співпрацю з країнами-партнерами Європейської політики сусідства ⁽¹⁾ в рамках проєкту моніторингу наркотиків [the EU4Monitoring Drugs \(EU4MD\) project](#), що фінансується Європейським Союзом. Цей проєкт підтримує державні й регіональні ініціативи з виявлення загроз безпеки й ризиків для здоров'я, пов'язаних із наркотиками, та реагування на них.

Funded by the
European Union

EU4MD

(¹) Алжир, Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Єгипет, Грузія, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Лівія, Молдова, Марокко, Палестина*, Туніс і Україна

*Цю назву не слід тлумачити як визнання Палестинської держави; воно подається без упередження проти індивідуальних позицій країн-членів ЄС щодо цього питання.

Резюме

З початку 2020 року світ потерпає від безпрецедентної надзвичайної ситуації у сфері охорони здоров'я, спричиненої пандемією коронавірусного захворювання (COVID-19), що призвело до поступового введення урядами країн соціального дистанціювання та інших заходів контролю. Для відстеження впливу пандемії та її наслідків для ринку наркотиків, медичних послуг, пов'язаних зі вживанням наркотиків, і споживачів наркотиків у країнах-партнерах Європейської політики сусідства (ЄПС) Європейський моніторинговий центр з наркотиків і наркотичної залежності (EMCDDA) запровадив дослідження ринкових тенденцій. В цьому звіті підсумовано результати аналізу впливу COVID-19 на ринки наркотиків, медичні послуги, пов'язані зі вживанням наркотиків, і споживачів наркотиків у східних країнах-партнерах ЄПС ⁽²⁾ за період від березня по травень 2020 р. ⁽³⁾.

Як змінилися ринки наркотиків?

- Як показує дослідження, після введення обмежувальних заходів, пов'язаних із COVID-19, ринки наркотиків у регіоні скоротились до середнього чи малого обсягу, спостерігалось руйнування ланцюгів постачання, що проявлялось у зменшенні об'єму конфіскованих наркотиків і кількості конфіскацій на кордонах, а також у зростанні роздрібних цін на окремі типи наркотиків у деяких країнах (див. Рисунок).
- Є ознаки того, що в деяких країнах таке порушення роботи ринку з нелегального обігу могло стимулювати відродження дрібномасштабного (домашнього) виробництва амфетамінів.
- У сфері роздрібної торгівлі переважали безконтактні операції збуту наркотиків. Імовірно, вони поширилися внаслідок введення на державному рівні обмежень на пересування, посилення заходів із охорони громадського порядку й стратегій стримання COVID-19 шляхом обмеження особистих контактів між людьми.
- Разом з тим, ця ситуація також мала вплив на різні аспекти правоохоронної діяльності, і скорочення кількості зафіксованих правопорушень, пов'язаних із наркотиками, може відображати тимчасові зміни у пріоритетах державної політики, з перенесенням першочергової уваги поліцейських структур протягом цього періоду на підтримання громадського правопорядку й безпеки.

⁽²⁾ Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Молдова й Україна

⁽³⁾ Повний інформаційний звіт подається англійською на сайті www.emcdda.europa.eu

РИСУНОК

Зміни цін на наркотики й чистоту наркотиків у вибраних країнах у початкові місяці пандемії COVID-19

	Ціни				Чистота			
	Вірменія	Грузія	Республіка Молдова	Україна	Вірменія	Грузія	Республіка Молдова	Україна
Канабіс (смола, листя)	↑	↑ ↑	↑	↑	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо
Героїн	↑	↑ ↑	↑ ↑	↑	Невідомо	↓	Невідомо	Невідомо
Кокаїн	↑	Невідомо	↑ ↑	↑ ↑	Невідомо	Невідомо	Невідомо	↓
МДМА/екстазі	Невідомо	↑ ↑	↑	↑ ↑	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо
Амфетаміни	↑	Невідомо	↑	↑	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо
Нові психоактивні речовини	Невідомо	↑ ↑	Невідомо	↑	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо
ЛСД	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо	Невідомо

Помітне зростання, >20%
 Незначне зростання, <20%
 Зменшення

Джерело: опитування серед державних фахівців правоохоронної сфери (результати представлені Вірменією (06.05.2020 р.), Грузією (11.05.2020 р.), Республікою Молдова (24.04.2020 р.) та Україною (08.05.2020 р.)).

Які це вплинуло на вживання наркотиків, негативні наслідки споживання й медичні послуги, пов'язані зі вживанням наркотиків?

- Як виявляється, вживання канабісу зазнало найменшого впливу, однак серед споживачів, які вживають канабіс у рекреаційних цілях і більш частіше, спостерігаються розбіжні тенденції.
- За даними низки джерел, обсяг наявних у продажу нелегальних речовин, завезених у регіон через кордон контрабандою, як-от: героїну, МДМА, амфетамінів і кокаїну, зменшився, що, як вважається, спричинило скорочення вживання цих речовин, хоча для обґрунтування цього факту в даний час важко навести якісь емпіричні дані.
- Нестача героїну в деяких місцевостях могла спровокувати підвищення потреби в лікуванні: збільшення кількості спроб отримати замісну підтримувальну терапію (ЗПТ) для лікування опіїдної залежності й спостережуване зростання попиту на послуги лікування наркотичної залежності в цілому.
- Скорочення наявного обсягу окремих популярних наркотиків у деяких ситуаціях, як виявляється, спричинило зростання вживання їхніх легальних замінників, зокрема алкоголю, або зловживання медичними препаратами, в тому числі засобами ЗПТ чи іншими психотропними фармацевтичними препаратами, які часто використовуються разом із наркотиками.

- На початкових етапах запровадження обмежувальних заходів на державному рівні спостерігалось загальне зменшення обсягу медичних послуг, яке зачепило більшість медичних послуг, не пов'язаних із лікуванням COVID-19. В результаті, судячи з усього, споживачі наркотиків зазнали зменшення обсягу чи скорочення доступу до своїх звичайних медичних послуг, пов'язаних зі вживанням наркотиків. У деяких країнах також спостерігалось обмеження доступу нових клієнтів до послуг лікування наркотичної залежності, зокрема послуг із надання ЗПТ.
- Як державні медичні служби, так і недержавні організації (НДО), що займаються розповсюдженням голків і шприців, адаптували моделі своїх послуг, запровадивши дистанційні й мобільні послуги в усіх можливих випадках.
- У більшості країн у регіоні швидко були запроваджені практики видачі засобів ЗПТ додому для забезпечення безперервного продовження терапії. В Україні спостерігалось зростання попиту на метадон серед приватних медичних закладів. Захисники прав споживачів наркотиків радо вітали втілення нових практик у державних програмах, хоча інформація, отримана для деяких регіонів, свідчить про необхідність ретельнішого контролю за дотриманням доз при прийманні засобів ЗПТ, що видаються додому, а також про необхідність підтримки роботи приватних лікарів і медичних закладів.

Які можливі довготривалі наслідки впливу COVID-19 на ринки нелегального обігу наркотиків, медичні послуги, пов'язані зі вживанням наркотиків, і споживачів наркотиків у східному регіоні ЄПС?

- Як свідчать результати цього дослідження й інших подібних досліджень у Європі й регіоні, після відкриття кордонів доведеться уважно відстежувати розвиток ситуації щодо діяльності у кримінальному середовищі й методів розповсюдження наркотиків (на ринках поверхневої інтернет-мережі й даркнету, за допомогою шифрованого зв'язку, шляхом особистої доставки) (EMCDDA і Європол, 2020 р.). Це також має знайти відображення в стратегіях відповідних державних органів і закликах експертів щодо збільшення капіталовкладень у навчання персоналу, щоб забезпечити підготовку співробітників до реагування на будь-які нові бізнес-моделі, що з'являються на ринку наркотиків.
- Як щодо вживання наркотиків, довготривалі наслідки COVID-19 і наступне послаблення заходів із ізоляції й блокування ще невідомі. Ситуація потребує постійного моніторингу, враховуючи зменшення наявного обсягу й скорочення вживання деяких наркотиків, як-от героїну й кокаїну, в поєднанні з появою домашнього виробництва амфетамінів у деяких країнах і росту вживання інших, більш доступних психоактивних речовин.
- Органам державної влади й медичним закладам, що надають відповідні послуги, можливо, доведеться розглянути запровадження інноваційних підходів, таких як онлайн-консультації та психологічна підтримка, видача доз засобів ЗПТ додому та надання послуг у дистанційному режимі з метою зменшити шкоду від вживання наркотиків, оскільки це може стати необхідним для залучення нових споживачів наркотиків й утримання тих, хто потребує подальших медичних послуг, пов'язаних зі споживанням наркотиків. Водночас, медичні служби можуть і надалі зазнавати додаткового навантаження через необхідність підтримувати безпеку як клієнтів, так і постачальників медичних послуг, поки не з'явиться ефективний спосіб лікування COVID-19 або придатна вакцина проти цього вірусу.

Інформаційні матеріали щодо COVID-19

EMCDDA

Тематична сторінка про COVID-19 і наркотики: <http://www.emcdda.europa.eu/topics/covid-19>

Європа

Європейський центр із профілактики й контролю захворюваності: <https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china>

Оперативна робоча група Європейської комісії: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_en

Європейський науковий медіацентр (Європейський парламент): <https://sciencemediahub.eu/>

Представництво ВООЗ у Європі: <http://www.euro.who.int/en/home>

На світовому рівні

Центри з профілактики й контролю захворюваності: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/index.html> і <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/homeless-shelters/plan-prepare-respond.html>

ВООЗ: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>